

## Bölge ve Ükelere Göre Dünya Tekstil Üretim Eğilimleri\*

Çeviren: Erol ÖZENÇ  
İGEME Uzmanı ANKARA

Hazır giyime yapılan harcamalar 1986'nın ilk alt ayında 1985'in aynı dönemine oranla % 6 daha fazla olmasına karşın; daha iyi rekabet edebilen bir kambiyo kuru, daha sıkı ithalat kısıtlamaları ve tekstil talebinde azalmanın bir sonucu olarak ABD'de daha düşük bir tekstil ithalat artışı beklenmektedir. 1985'te ABD'de yurt içi giyim üretimi yalnızca % 1.5 artmıştır. Başlıca AET ülkelerinde tekstil ve giyim üretimi, 1980 düzeylerinin çok altındadır. Japonya'da tekstil ve giyim sanayi, ekonomik büyümedeki yavaşlamadan ve değeri artan Yen'den zarar görmüştür. 1985'te üretim % 0.7 ve ihracat ise % 7.3 düşmüştür. Yatırımlar da azalmıştır. Yen'in değer kazanması 1986'nın ilk dört ayında Güney Kore'nin ve Tayvan'ın Dolara bağlı ekonomilerine büyük bir patlama yapma imkanı vermiştir. Güney Kore'nin lif ürünleri ihracatı, 1985'de % 16.4 ve Tayvan'ın ihracatı ise % 19.6 artmıştır. Fakat Hong Kong gib Güney Kore ve Tayvan da, özellikle ABD'ye ihracatın artık eskisi gibi artmadığını görecektir; kotalar hızla düşmekte ve kota primleri artmaktadır. Bu arada Çin iyimserdir ve 1990'daki hızlı büyümeyi planlamaktadır. Güney Doğu Asyalı ihracatçılar, AET ile yapılan yeni MFA sözleşmelerinin bir miktar artış ve esneklik sağlayacağı konusunda umutludurlar.

### WORLD TEXTILE TRADE AND PRODUCTION TRENDS

*In the USA lower textile import growth is forecast as a result of a more competitive exchange rate, tighter import restrictions and a slowdown in textile demand, although consumer spending on clothing in the first six months of 1986 was 6 per cent up on the same period in 1985. In 1985 US domestic clothing output grew only 1.5 per cent. In the major EEC countries textile and clothing output is still well below 1980 levels. In Japan, the textile and garments industry has suffered from a slowdown in economic growth and the rising yen. Output fell 0.7 per cent in 1985 and exports fell 7.3 per cent. Investment was down too. The appreciation of the yen has given a tremendous boost to the dollar - linked economies of South Korea and Taiwan in the first four months of 1986. South Korea's*

\* "Textile Outlook International, November 1986, The Economist Publications Limited'den çevrilmiştir."

*exports of fibre products rose 16.4 per cent and Taiwan's 19.6 per cent on 1985. But South Korea and Taiwan, like Hong Kong, are finding that spectacular growth of garment exports, especially to the USA, is being affected by the steady stream of "calls"; quotas are falling rapidly and driving up quota premia. China meanwhile remains optimistic and is planning for rapid expansion by 1990. The Asean exporters are hopeful that the new MFA agreements with the EC will provide some increased growth and flexibility.*

### 1 - ABD

#### 1.1. ABD'de Talep Yavaşlamakta

Son yıllarda ABD pazarının başlıca özelliği, artan talep ve bundan da daha hızlı artan ithalat olmuştur. 1986 ve 1987'de bu iki özellik tersine dönmüştür. Daha iyi rekabet edebilir bir döviz kuru ve daha sıkı ithalat kısıtlamaları ile talep azalmış ve ithalatın büyüme hızı düşürülmüştür. Ancak ithalatın büyüme hızı talepteki azalmaya oranla daha az olmuştur.

Son aylarda, 1986'daki % 4'lük resmi GSMH büyüme projeksiyonu konusunda ciddi kuşku doğmuştur. Şimdi ise daha önce belirtilen büyüme hızının yarısından biraz daha fazlası (% 2,5 civarında) beklenmektedir. Daha ucuz petrol fiyatlarının olumlu etkisi, geniş ölçüde genel belirsizlik ve ABD'nin ağır imalat petrol ve çiftçiliğe dayanan bölgelerindeki ekonomik depresyonun yanısıra açık bütçe ve dış ticaret dengesizliğinin ters etkisi ile geniş ölçüde silinmiştir. Bunun bir sonucu olarak, tekstil talebi artışı muhtemelen bu yıl azalacaktır. Giyimde ise talep büyümesi iki yıldır azalmış ve 1984'de % 9'dan 1985'te % 4'e düşmüştür. Ancak bu yılın başında talebin arttığı belirtilmiş ve 1986'nın ilk altı ayında giyime yapılan tüketici giderleri, 1985'in aynı dönemine oranla % 6 daha çok olmuştur.

Yer döşemeleri ve diğer ev malzemelerine olan talep, ev yapımının patlamasından yararlanmıştır. Ev yapımı ise 1986'nın ilk altı ayında 1985'in aynı dönemine oranla ortalama % 15 daha fazla olmuştur.

#### 1.2. İthalat Artmakta

ABD tekstil ve giyim pazarı, hızlı bir ithalat artışına tanık olmuştur. Aşağıdaki tablo en büyük artışın 1984'te olduğunu, fakat ithalatın 1985'te % 43'e ulaştığını göstermektedir. Ancak bu tablodaki kullanılan miktar ölçüsünde bir zıtlık vardır. Giyim ithalatının artış payı değer olarak % 15'e yakındır. Fakat artış hızı konusunda hiç kuşku yoktur. Giysi ithalatı, 1983'te % 27 ve 1984'te % 32 arttıktan sonra, 1985'te % 9 artmıştır. İthalat artışının hızlı olmasına karşın, MFA satıcı ülkelere yapılan kontrollarda bir yoğunlaşma olmuş ve 1986'da gelişmiş ülkeler tekstil ihracatçısı ülkeler ile çok daha kısıtlayıcı anlaşmalar yapmışlardır.

1985'te MFA ülkelerinden yapılan MFA liflerinden mamul tekstil ve giyim ithalatı ise % 4 artmıştır, fakat Batı

masının üçüncü maddesinde ise şu hüküm yer almaktadır. "İthalatçı ülkelerin belirli kategorilerde pazarların önemli ölçüde bozulması durumunda kota kısıtlamasına gidilebilir."

Öte yandan yukarıda ülkemizin GATT'ın Subvansiyonlar Kodu olarak bulunan anlaşmayı imzalamasıyla daha önce açıkladığımız GATT'ın VI., XVI. ve XXIII. maddeleri çerçevesinde ihracatımızı artırmak veya ithalatımızı kısmak için sübvansiyon gibi dolaysız yollara başvurmayı ilke olarak kabul etmiştik.

Gerek AET gerek ABD ve gerekse İsveç, Kanada gibi başlıca endüstrilemiş ülkeler yukarıdaki anlaşmalar ve daha önce gördüğümüz gelişmeler çerçevesinde, ülkemize karşı anti-damping ve kota uygulamaları başlatmışlardır. Şimdi bunlarla ilgili birkaç örnek verelim:

AET ülkelerinin bazılarının Türk dokuma ve giyim sanayii ürünlerinin ithalatının kısıtlanmasına ilişkin çalışmaları 1977'de pamuk ipliği ile ilgili olarak başlamıştır. İngiltere 1978 ve 1979'da Türk pamuk ipliği ithalatına kısıtlamalar getirmiştir.

Ayrıca AET Türk pamuk ipliğinin sübvansiyona konu olduğu ve fiyatların damping fiyatlar olduğu iddiasıyla 3.12.1981'den itibaren geçici olarak % 16 anti-damping vergisi uygulamaya başlamıştır. 3.4.1982'den itibaren bu oran % 12'ye düşürülmüş ve sürekli hale dönüştürülmüştür. Buna karşılık Türkiye AET çıkışı bazı demir ve çelik ürünlerine % 15 fon uygulamaya başlamıştır. Bu fon 5.1.1984 tarihinden itibaren % 5'e düşürülmüştür.

Pamuk ipliği konusunda yürütülen görüşmeler 19.8.1982'de bir anlaşmayla sonuçlanmıştır. Buna göre saptanan asgari ihracat fiyatı üzerinden Türkiye'nin 1982 yılında AET'ye pamuk ipliği ihracatı 75.000 tonla sınırlandırılmıştır. Bu anlaşma 16.3.1984 tarihinde 1984 için 67.000 ton 1985 yılı içinde 77.700 tonluk kontenjanlarla yenilenmiştir.

Pamuk ipliği konusunda AET ile yapılan anlaşmanın en önemli yönü Türkiye - AET arasındaki ticari ilişkilerde yaklaşım değişikliğinin Türkiye tarafından kabul edilmiş olmasıdır. Böylece Türkiye toplulukla tercihli ticaret anlaşması olan herhangi bir ülke durumuna gelmeyi kabul etmiş olmaktadır. ABD, MFA kapsamındaki 120 kate-

goriden 12'sinde ülkemize (1986 yılı itibarıyla) kota koymuş durumdadır. Özellikle ülkemizin en güçlü olduğu pamuklarda kotalarla ihracatı kısıtlanmış durumdadır. Varolan durumda ABD pazarına girebilmek için yün ve keten dokuma ve giysilerle, kota boşlukları bulabilir. ABD ile ticari ilişkilerimizde kota uygulanmayan bir alan da deri konfeksiyon ürünleridir.

### 5. SONUÇ

Başta ABD ve AET olmak üzere batı ülkeleri başta tekstil olmak üzere her türlü malın kendi ülkelerine ithalatında piyasa ekonomisi dışında yapılan müdahalelerine karşı kesin tavır koymaktadır. Bir başka deyimle bir malın fiyatını damping veya sübvansiyon yoluyla düşürerek kendi piyasalarına alışagelen ithalat ve ihracat şekilleriyle sokulmasına ilke olarak izin vermemektedirler. Bu alanda da hayli yol almışlardır. O halde Türk tekstil ürünlerinin batı ülkelerinde pazar payını artırması ancak normal ekonomi kuralları çerçevesinde olanaklıdır. Ancak bu alanda da batı ülkelerinin kullandıkları yüksek teknoloji gözönüne alınırsa ülkemizin aynı silahla cevap vermesiyle sonuç alınabilir. Çünkü işçiliğimiz onlara göre ucuzdur.

Varolan durumda batı ülkelerinin koymuş oldukları kotaları aşmanın diğer yolları karşılıklı ticaret, lobi oluşturma, başka ülkelerde yatırım yapma, "switch" şirketlerinden yararlanma vb. yöntemler olabilir.

### KAYNAKÇA:

- BALKIR C. ve ÜNAL H., Uluslararası Ticarete Haksız Rekabet ve Anti-Damping Uygulamaları,
- BAŞER G., Tekstil Dışsatım Sorunlarının Çözümünde Kalite Yaklaşımı, Dış Ticaret Araştırma Merkezi, Eylül 1986.
- EREM T., 30 ve 31 Ekim 1986 İstanbul'da Uluslararası Pazarlama ve İhracat Sempozyumu'nda sunulan tebliğ.
- MEIER Gera M., Problems of Trade Policy, Oxford University Press, 1973.
- SEYDİOĞLU H., Türkiye Ekonomisi ve İstikrar Politikaları: 1980-1985, Marmara Üniversitesi Türkiye Ekonomisi Araştırma Merkezi, İstanbul, 1986.
- The European Community's Textiles Trade Çev. KARLUK Rıdvan, DPT Yayını No: 1858, 1982.

Tablo 1. ABD'nin lif türlerine göre tekstil ve giyim ithalatı %, 1981 - 1985

Lif Türü	1981	1982	1983	1984	1985
Pamuk	40.9	38.6	43.0	50.8	50.5
Yapay Lif	22.0	24.8	24.7	33.3	34.6
Yün	39.9	46.8	45.5	54.6	68.0
Üç Lif Toplamı	39.8	31.1	32.5	41.4	43.0

NOT : Pazar giriş, ithalat bölü yurtiçi tüketimdir ve ABD giysi imalatı ve ithal edilen giysi birleşiminde kullanılan ithal malı tekstil için hesaplanmaktadır.

Avrupa'dan yapılan ithalat % 24 artmıştır. Böylece kota kontrolünün, ABD'nin rekabet edebilme şansını muhafaza edebilmek için tek başına yeterli bir mekanizma olmadığı görülmektedir. Bu ise yalnızca döviz kurlarının gerçekçi bir biçimde yeniden düzenlenmesi ile gerçekleşebilir ve son döviz kuru değişikliklerinin sonuçlarının, gelecek bir kaç yıl içinde diğer gelişmiş ülkelerden yapılan ithalat hızında düşme ve ihracatta bir artış biçiminde olmasını beklemeyebiliriz. Ancak eldeki cari veriler, böyle herhangi bir değişiklik olmayacağını göstermektedir. Yapay lif sanayii fiyat (ve dolayısı ile de döviz kuru) duyarlı bölüm olmalıdır, ancak ihracat 1986'nın ilk altı ayında, 1985'in aynı dönemine oranla hızla 467 milyar libre (\*) den 389 milyar libreye düşerken, ithalat hızla 22 milyar libreden 234 milyar libreye düşmüştür.

1986'nın ilk altı ayına ait son rakamlar, ABD'nin

Tablo 2. ABD'nin tekstil ve giyim ithalatı, 1986'nın İlk Yarısı

MFA Liflerinden	Milyon Yarda Kare	% değişiklik*
Tekstil	3.523	28.8
Giyim	2.860	14.4
Toplam	6.383	21.9
MFA Dışı Liflerden		
Tekstil	1.174	- 10.5
Giyim	322	48.8
Toplam	1.496	- 2.1
Bütün Liflerden		
Tekstil	4.697	16.1
Giyim	3.182	17.2
Toplam	7.879	16.5

Kaynak: Uluslararası Tekstil ve Giyim Bürosu'nun ABD Ticaret Bakanlığı'ndan aldığı veriler.

(\*) 1986'nın ilk altı ayı / 1985'in ilk altı ayı

düzeinin altında kalmıştır. ABD abrikalarından yapılan tekstil sevkiyatı, 1985'te 1984'e oranla % 4.4 azalmıştır. Ancak fabrikaların lif tüketimi 1985'te 1984'e oranla % 3 kadar daha fazla olduğundan, bu durum üretime tam anlamı ile yansımamıştır. Lif girdisindeki artışın stoklara gittiği kabul edilmektedir. 1985 yılında kârlar, büyük ölçüde vergiden sonra % 36 oranında düşmüş ve bu etken nispeten zayıf olan pazar görünümü ile birleştiği zaman, bu yıl meydana geldiğine inanılan yatırımlardaki

hızlı azalmayı açıklamaktadır. Tekstil ve giyimdeki istihdam 1980'de 2.11 milyon kişiden 1984'te 1.94 kişiye ve 1985'te de 1.86 milyon kişiye düşmüştür.

#### 1.4. Fakat İyi Bir Potansiyel Var

Yeni ABD tarımsal yasalarından doğan ham pamuğun fiyatında libre başına 20 cent düşmenin, ABD pamuklu sanayinin rekabet durumunu iyileştirmesi

Tablo 3. ABD'nin başka satıcı ülkelerden MFA liflerinden yapılmış tekstil ve giyim ithalatı, 1986'nın İlk Yarısı

Ülkeler	Tekstil		Giyim		Tekstil ve Giyim	
	Milyon Yarda Kare	% (*) Değişiklik	Milyon Yarda Kare	% (*) Değişiklik	Milyon Yarda Kare	% (*) Değişiklik
Arjantin	5	909	—	—	5	909
Bengladeş	—	—	59	29	59	29
Brezilya	94	34	19	- 21	113	20
Çin	462	101	328	65	790	20
Kolombiya	28	102	6	22	34	79
Dominik Cumhuriyeti	26	16	64	32	90	27
Mısır	30	22	1	1	31	25
El Salvador	19	228	3	45	22	182
Guatemala	2	- 52	5	123	7	20
Haiti	7	179	41	- 1	48	8
Honkong	126	15	412	11	538	12
Hindistan	83	1	74	- 13	157	- 6
Endonezya	65	13	80	12	145	12
Jaimake	—	—	22	156	22	156
G. Kore	276	23	365	2	641	10
Makao	—	—	34	27	34	26
Malezya	40	60	57	37	97	46
Meksika	84	42	54	- 6	138	18
Pakistan	165	48	42	3	207	36
Peru	32	3	1	38	33	6
Filipinler	14	124	133	1	147	6
Romanya	8	- 36	15	2	23	- 15
Singapur	5	61	97	26	102	27
Srilanka	6	14	62	9	68	10
Tayland	115	76	50	- 29	165	21
Türkiye	43	68	29	53	72	62
Uruguay	2	- 27	3	- 21	5	- 23
Yugoslavya	10	- 47	11	81	21	- 17
<b>Bütün Gelişmekte Olan</b>						
MFA Ülkeleri	1.747	44	2.067	14	3.814	24
Taiwan	386	21	511	15	897	18
Kanada	162	53	8	27	170	52
Japonya	373	23	60	- 4	433	19
Batı Avrupa	742	3	85	13	827	4
<b>Dünya</b>	<b>3.523</b>	<b>29</b>	<b>2.860</b>	<b>14</b>	<b>6.383</b>	<b>22</b>

Kaynak: Uluslararası Tekstil ve Giyim Bürosu'nun ABD Ticaret Bakanlığı'ndan sağladığı veriler.

(\*) 1986'nın ilk altı ayı / 1985'in ilk altı ayı

gerekir. Artan örme ve yünlü jarse talebi tarafından desteklenen yün tüketimi büyük artışlar göstermektedir. 1986'da ABD'nin yünlü sanayinde yün tüketiminin 1985'e oranla % 15, kamgarn sanayinde ise % 10 artması beklenmektedir.

## 2 – BATI AVRUPA

### 2.1. Batı Avrupa'da Az Faaliyet Var

ABD'deki faaliyet ve talepteki azalma, uzmanların beklediği gibi, Batı Avrupa'da telafi edici bir artışla karşılaşmamıştır. Başlıca AET ülkelerindeki artış, 1986'da

% 2.5 civarında olmuştur. Batı Almanya % 3'ün biraz üzerinde bir artışla öncülük etmiş, ancak bu artış oranı 1985'e oranla düşük kalmıştır. AET'nin tekstil ve giyim sanayileri, 1983'teki üretim düşüşünden bir miktar yararlanmış olmalarına karşın, halâ 1980 düzeylerinin çok altında çalışmaktadırlar. 1985'te AET (onlar) ülkelerinde giyim üretiminin % 0.4 düşmesine karşın; tekstil üretimi % 1.9 artmıştır. Bu artış, tekstil üretimindeki artışın % 4.8 olduğu 1984 yılına oranla düşük olmuştur. 1985'deki düşük başarı dış ticarete atfedilemez: tekstil ve giyim ihracatı % 13.1 ve ithalatı % 7.3 (her ikisi de değer olarak) artmış ve dış ticaret

Tablo 4. ABD'nin başlıca satıcı ülkelerden MFA dışı liflerden yapılmış tekstil ve giyim ithalatı, 1986'nın ilk yarısı

Ülkeler	Tekstil		Giyim		Tekstil ve Giyim	
	Milyon Yarda Kare	% (*) Değişiklik	Milyon Yarda Kare	% (*) Değişiklik	Milyon Yarda Kare	% (*) Değişiklik
Arjantin	—	—	—	—	—	—
Bangladeş	150	9	—	—	150	9
Brezilya	388	-27	—	—	388	-27
Çin	7	-22	39	27	46	15
Kolombiya	—	—	—	—	—	—
Dominik Cum.	—	—	—	—	—	—
Mısır	—	—	—	—	—	—
El Salvador	—	—	—	—	—	—
Guatemala	—	—	—	—	—	—
Haiti	38	65	—	—	38	65
Hong Kong	9	55	130	22	139	23
Hindistan	125	31	2	59	127	31
Endonezya	—	—	—	—	—	—
Jamaika	—	—	—	—	—	—
G. Kore	16	125	107	150	123	146
Makao	—	—	3	27	3	27
Malezya	—	—	—	—	—	—
Meksika	95	-31	—	—	95	-31
Pakistan	2	434	—	—	2	434
Peru	—	—	—	—	—	—
Filipinler	48	6	1	—	49	7
Romanya	1	55	2	29	3	42
Singapur	3	75	—	—	3	66
Srilanka	6	92	—	—	6	92
Tayland	13	-43	1	70	14	-39
Türkiye	—	—	—	—	—	—
Yugoslavya	—	—	—	—	—	—
<b>Bütün Gelişmekte Olan</b>						
MFA Satıcı Ülkeleri	901	-12	285	53	1.186	-2
Taiwan	31	7	25	36	56	18
Kanada	36	36	—	—	36	36
Japonya	28	-11	3	-9	31	-11
B. Avrupa	142	-6	6	—	148	-6
<b>Dünya</b>	<b>1.174</b>	<b>-11</b>	<b>322</b>	<b>49</b>	<b>1.496</b>	<b>-2</b>

Kaynak: Uluslararası Tekstil ve Giyim Bürosu'nun ABD Ticaret Bakanlığı'ndan sağladığı veriler.

(\*) 1986'nın ilk altı ayı / 1985'in ilk altı ayı.

dengesi, aslında AET'nin lehine dönmüştür. Sorun, AET'deki faaliyet ve talebin ağır artmasındandır.

### 2.2. Batı Almanya Lokomotif

GSMH büyüme hızı 1985'te % 2.4'den 1986'da % 4'e yaklaşan Batı Almanya'nın Batı Avrupa'daki en iyi kısa ve orta dönem artışı sağlaması beklenmektedir. DM'in değer kazanmasının ithalat rekabetini yoğunlaştırmasına karşın, bu durum tekstil sanayinin yararına olacaktır. 1985'te Batı Alman giyim üretiminin durgun olmasına karşın, tekstil sanayi üretiminin üçüncü yılını yaşadı. Tekstil siparişleri % 5 arttı. O zamanlar dolara oranla lehte olan döviz kurundan kaynaklanan Batı Alman tekstil büyümesinin gücü, ihracat ile artmıştır. İhracat 1985'te nominal olarak % 12, gerçek olarak yaklaşık % 8 artmıştır. Aksine ithalat yalnızca % 5.5 artmıştır. 1986'da kambiyo kurunun yeniden düzenlenmesinin bu durumu tersine çevirmesini bekleyebiliriz, fakat daha güçlü olan yurt içi talep sanayinin büyümesinin devamına yardım edecektir.

### 2.3. Fransa'nın Yeniden İyileşmesi Beklenmekte

Fransa, son yıllarda ekonomik faaliyetlerin çok düşük düzeylerde olmasından zarar görmüştür ve bu durum da Fransa'nın tekstil sanayine önem vermesine neden olmuştur. Fransa'nın tekstil sanayii ise, 1985'te % 0.7'lik bir iyileşme görülmesine karşın, son beş yılda üretimde gerçekten duraklama göstermiştir. Ancak başlıca tahminler yurtiçi tekstil ve giyim tüketimini yeniden canlandırması gereken ve gelecek yıl güçlenecek olan ekonomik iyileşme olacağını göstermektedir. Dışarıdan bakıldığında Fransız sanayinin durumu, 1985'te bozuldu. Özellikle AET dışındaki diğer sanayileşmiş ülkelerden olmak üzere (değer olarak % 17 artış), gelişmekte olan ülkeler (% 16) ve devlet ticareti yapan ülkeler (% 18) ile birlikte ithalat değer olarak % 12, miktar olarak % 5 artmıştır. Aksine ihracat değer olarak yalnızca % 9 artmış ve miktar olarak ise artmamıştır. Dış ticaret açığı hem nominal ve hem de gerçek anlamda artmıştır. İstihdam 1985'te % 4 azalarak 250.000 kişi civarına inmiştir. Bu karamsar tabloya rağmen, tekstil sanayindeki yatırım bir bütün olarak değercede toplam sanayinin iki misli olan % 15 oranında artmış ve bu artış hızı son beş yılda ortalama % 18 olmuştur.

### 2.4. İngiltere'nin Üretim Artışı, Sendelemeye Başlamıştır

"Textiles Outlook International" (Uluslararası Tekstil Görünümü) Dergimizin Temmuz 1986 sayısında tekstil üretiminin % 4.9 ve giysinin % 4.2 arttığından ve 1985 yılında İngiltere'nin nispeten olumlu deneyimlerinden söz etmiştik. İngiltere'deki "mini-patlama"nın esası, tüketici giderlerinin artmasına neden olan (genelde % 3, giyimde gerçek olarak % 7.6, fakat ev tekstilinde artış olmamıştır) politikalar ile birlikte güçlü bir GSYİH artışı (% 3.4 - AET'-

nin en iyisi)'dir. Giyimde artış hızı 1983'de % 6.1 ve 1984'de % 5.4 olduğundan, yukarıda verilen rakam birbirini izleyen üçüncü yılda önemli bir artışı temsil etmektedir. 1985'te daha önceki iki yıldan farklı olarak İngiliz sanayi tekstil ve giyim ithalatı % 6.6 artarken, ihracatında değer olarak % 17.5 artış sağlayarak kendi rekorunu kırmıştır; dış ticaret açığı ise az bir miktar artarak 21.2 milyar Sterlinden 21.6 milyar sterline çıkmıştır.

Ancak 1986'nın ilk yarısında gözlemlenebilen eğilimler, talep ve üretimde yukarıya doğru yönelen mütevazı bir artış var iken, dış ticaret dengesinin tersine döndüğünü göstermektedir. 1986'nın ilk yarısında fabrika lif tüketimi, bütün yılı kapsayacak hale getirildiğinde, 1985'e oranla % 1.8 daha fazla olmuştur. 1986'nın ilk yarısında giyim üretimi 1985'in ortalama düzeyine oranla % 0.7, tekstil üretimi ise % 0.1 daha fazla olmuştur. 1986'nın ilk yarısında önem kazanan tekstil kesimleri yünlü ve kamgarn olmuştur, fakat 1985'te makul üretim artışları gösteren diğer iki tekstil dalı olan örme ve halı konularında azalma olmuştur. İşin dış ticaret yönünde ise, 1986'nın ilk yarısında, özellikle giyim ithalatındaki büyük artışlar (Sterlin cinsinden % 5 artış) başta olmak üzere, 1985'in aynı dönemine oranla ithalat miktarı olarak % 6 daha çok olmuştur. Aksine başta (miktar olarak % 17) yapay liften yapılmış olanlar olmak üzere, ihracat % 10 (değer olarak % 2) azalmıştır. Döviz kurunun dolara dayanan ulusal paralar karşısında aşırı derecede değer kazanması olayı bu eğilimler için en açık izah biçimi olacaktır, fakat İngiliz tekstil sanayi daha sıkı bir kota sistemi uygulanması tartışmasını güçlendirmek amacı ile "düşük maliyetli" ithalatın hızla artması (1986 ilk yarısında, 1985'in aynı dönemine oranla % 19) olayını aydınlatmayı tercih etmiştir. En büyük ithalat artışı, dış giyim, kısa ve uzun konçlu çoraplarda olmuştur.

Bu kısa dönem değişikliklerinin altında yatan önemli bir etken bulunmaktadır. İşçi başına düşen verimlilik geçen yıl % 5 ve 1980'den bu yana % 40 artmıştır. Bu artış geri kalan İngiliz imalat sanayinin çok ilerisindedir. Yüksek hızın ve otomasyon gereçlerinin kullanılması, önemli katkıda bulunan bir etkidir. Ancak gerçek anlamda yatırım, 1970'lerin sonlarındaki yatırım düzeyinin halâ altındadır.

Şirket reorganizasyonu sanayinin yatırım yapma ve modernleştirme isteğinde özellikle Vatona Viyella ve Nottingham Manufacturing şirketlerinin birleşmesinde ve birleşen bu şirketlerin ondan sonra da Coats Viyella ile bütünleşmesi olayında olduğu gibi, önemli bir rol oynamıştır. Yeni Coats Viyella şirketler grubunun 1.700 milyon dolar civarında bir cirosu vardır.

### 2.5. İtalya Durumunu Sağlamlaştırmakta

Diğer Avrupa verilerinin daha az tekstil artışı (% 1.2) ve giyimde bir düşme (% 2.1) belirtmelerine karşın, resmi olmayan İtalyan verilerine göre, tekstil sanayinde 1985 yılında bir bütün olarak imalat sanayine oranla bir miktar daha büyük artış (imalatta % 1.7 artış olmasına karşılık tekstilde % 2.8 ve giyimde % 2.6 artış) olmuştur. Aynı resmi olmayan veriler, ihracat miktar olarak % 2.7 ve ithalat % 2.9 artarken, tekstil ve giyim üretiminin geniş ölçüde yurt içi ta-

lep artışına (% 3) ayak uydurduğunu göstermektedir. Artışın olduğu alanlar arasında yapay lifler (1984'teki % 12.2'lik artıştan sonra 1985'te % 82'lik artış), örme (% 4.1) ve ipeklili ürünler sayılabilir.

Ancak İtalya'nın dünya tekstil sanayinde büyük bir yeri olduğu konusunda geniş bir görüş birliği vardır. İtalya'nın tekstil sanayi üretiminin üçte birini yurt dışına satan dünyanın en büyük üç ihracatçısından birisidir ve AET'de tekstil ve giyime yapılan harcamaların üçte birini oluşturmaktadır ve AET'nin bu sanayi kolunda çalışan işçilerin de üçte birini temsil etmektedir. Benetton GFT, Rango ve Legler Stoffel gibi İtalyan üreticiler, özellikle bilgisayar teknolojisi, desen ve moda duyarlılığı ile küçük ölçekli "kulube sanayi" üretim yöntemlerini birleştirerek, yeni teknoloji uygulamasını mükemmelleştirmişlerdir.

### 3 - ASYA

#### 3.1. Japon Ekonomisi Tekstil Çöküşü ile Karşılaşmıştır

Japon ekonomisinin büyüme hızı, büyüme hızının % 5 olduğu 1984'ten bu yana önemli ölçüde ağırlaşmış ve 1986'da tahminen en fazla % 3 olmuştur. Tekstil sanayii de, özellikle uluslararası ticaret ile ilişkisi olan bir sanayi dalı üzerinde değeri artan Yen'in bir sonucu olarak bunalım dönemine girmiştir.

1985'te bir bütün olarak imalat sanayiinde % 5.4'lük bir düşüşe karşılık (lif ve giyim dahil olmak üzere) tekstil sanayinde üretim, % 0.7 azalmıştır. Yapay lif üretiminde herhangi bir artış olmamış, ancak eğrilmiş iplik üretiminde % 0.5'lik, kumaş üretiminde % 3.6'lık (sentetik kumaş üretiminde düşüş % 10 olmuştur) ve çorap, çocuk giyimi ve gecelik üretiminde çok önemli düşüşler olmuştur. Giyim üretimi genelde miktar olarak % 1.1 düşmüştür. İplik ihracatı % 14.4, kumaş ihracatı % 5.9 ve hazır eşya ihracatı % 6.2 azalmıştır. İthalat da (%5) azalmış; fakat sektördeki dış ticaret fazlası, 1983'te 1.5 milyar \$'dan 1984'te 395 milyon \$'a ve 1985'te de 222 milyon \$'a inmiştir. Bu sanayi dalındaki yatırım, 1984'te % 40 arttıktan sonra 1985'te düşmüştür.

Yen'in değer kazanmasından ve azalan büyüme hızından (1985 ve 1986'da yalnızca % 3 civarında) ciddi bir biçimde etkilenen sanayinin şu anda zayıf bir görünümü vardır. Japonya'da yapılan önemli bir araştırmada toplam tekstil ve giyim üretiminin (miktar olarak) % 7, talebin % 5, ihracatın % 7 ve ithalatın % 3 düşeceği tahmin edilmektedir.

#### 3.2. Tayvan ve Güney Kore Açık Veriyorlar

Yen'in değer kazanması, Güney Kore ve Tayvan'ın Dolar'a bağlı ekonomilerinde büyük bir patlama yaratmıştır. 1986'nın ilk dört ayında Güney Kore'nin dolar cinsinden lif ürünleri ihracatı 1984'ün aynı dönemine oranla % 16.4, Tayvan'ın ihracatı da % 19.6 artmıştır. Talep ve Çin'den gelen standard ürünlerin tehditi ile harekete geçen Güney Koreli ve Tayvanlı şirketler lif kapasitelerini

genişletmenin yanısıra, ürünlerinin kalitesini yükseltiyorlar ve modernleştiriyorlar. Bu teşvik unsuru, ülkelerin ihracatlarının zorlukla karşılaştıkları bir dönemde söz konusu olmuştur; örneğin Güney Kore'nin tekstil ve giyim ihracatı, dolar cinsinden 1985'te düşmüştür.

Ancak hem Güney Kore ve hem de Tayvan, ABD'nin yeni iki yanlı sözleşmeleri çerçevesinde kabul ettirdiği sıkı ithalat kontrollerinden sonra geleneksel giysi ihracatlarını artırmada önemli ölçüde zorlukla karşılaşacaklardır. Güney Kore ile yapılan anlaşmada, 1981-1985 döneminde yıllık % 8.68 artışa karşılık bundan sonra yılda % 0.8 artıştan daha fazlasına izin verilmeyecektir. Tayvan ile yapılan anlaşma da benzer koşullar taşımaktadır. AET ile yapılan anlaşmalar, duyarlı maddeler (% 0.2 artış) konusunda büyük kısıtlamalar getirmektedir, fakat genel bir kota yoktur. Bu anlaşmalar, büyük bir gelişme göstermesi muhtemel olan konuları tehdit etmekte veya frenlemektedir; örneğin Tayvan'ın örme eşya veya ihracatı, 1986'nın ilk yarısında bir önceki yılın aynı dönemine oranla değer olarak % 15, dokuma giysi ihracatı ise % 14 artmıştır. Fakat kota kısıtlamaları çerçevesinde, kota primleri roket hızı ile artmaktadır.

#### 3.3. Hong Kong Daha Sıkı Kota Koşulları ile Karşılaşmıştır

Güney Kore ve Tayvan gibi Hong Kong da özellikle ABD başta olmak üzere, büyük giysi ihracatı artışlarının yanında geçmişe mal oduğunu görecektir. 1986'nın ilk dört ayında ABD'ye tekstil ürünleri ihracatı bir önceki yılın aynı dönemine oranla, % 15 artmıştır ve bu artışın % 12'si MFA ürünlerine aittir. En büyük artış, rami ve ketenle birlikte MFA dışı liflerde % 37 olmuştur. Ancak Hong Kong'lu ihracatçılar, sürekli "çağrı" almaktan etkilenmeye başlamışlardır. Kotalar hızla düşmekte ve kota primlerinin yukarı doğru artmasına neden olmaktadır. Yeni MFA sözleşmesi şimdiki kadar MFA dışı olan liflere de yeni kısıtlamalar koymuş ve yeni menşe ülkesi yasaları da Çin'de montaja hazır giysi imalatına son vermiş ve örme giyim imalatçıları rekabet güçlerini yeniden kazanmaları amacı ile otomatik teçhizata geniş ölçüde yatırım yapmaya zorlanmıştır. Ancak Hong Kong'lu imalatçılar çok zekidirler. Rami tekstil imalatı, bu lifin yetiştirildiği ve (şimdilik kota olmayan) Filipinler'e kaydırma planları yapılmaya başlanmıştır bile.

#### 3.4. Çin Olumlu Görünüyor

Dış ticaret kısıtlamaları ile ilgili son sorunlar, Çin'in bu kesimde kitlesel genişleme çabalarını engellemektedir. "2000 Yılında Çin'in Tekstil Sanayii" başlıklı bir rapor, Çin'in dünyanın önemli üretim merkezlerinden biri durumuna geleceğini öngörmüştür. Bu kavram öncelikle dünya düşük gelirli nüfusunun (özellikle Çin'in kendisinde) görünmeyen talebine, büyük bir ihracatçı olarak Çin'in daha önceden var olan rekabet gücüne ve dünya tekstil ağırlık merkezinin amansız bir biçimde Asya'ya kayması olayına dayandırılmaktadır. Orta dönemde, 1990 için bazı hırslı hedefler vardır. 1983'teki 400.000 tondan 1985'te

te 950.000 tona ulaşan sentetik lif üretiminin 1990'da 1.450.000 tona ulaşması hedeflenmiştir. Yapay kumaş üretim hedefi; (1985'teki 120.000 tondan) 260.000 ton polyester dahil, (1985'teki 900 milyondan) 1.200 milyon metredir. Yünlü kumaş hedefi ise, (1985'teki 120.000 tondan) 280 milyon metredir. Dönem boyunca, daha fazla pamuk ipliği (21.5 milyon balya) ve kumaş (1.620 milyon metre) üretmek için pamuklu tekstil sanayinde 2.5 milyon iş ve 150.000 tezgah kurulacak veya yenilenecektir.

Bu miktar sıçrayışı ile birlikte, gerek yurt içinde ve gerekse yurt dışında teknolojiye ihtiyaç (Tijanjin'de yeni bir merkezde) ve modaya duyarlılık da olacaktır.

#### 3.5. Güney Doğu Asya İhracatçıları Daha Mutlular

MFA sözleşmelerinin AET ile Güney Doğu Asya ülkeleri tarafından yenilenmesi, bir miktar artış ve esneklik ile birlikte, eski sözleşmelerin mütevazı bir iyileşmesi olarak kabul edilmektedir.

Endonezya, artış bakımından son yıllarda en başarılı ihracatçı olmuştur. AET'ye MFA ürünleri ihracatı 1979 ile 1985 arasında % 368 artmış ve Tayland'dan sonra ikinci olmuştur. Endonezya'da yurt içi tekstil talebi birçok yıldan beri sabit (1.5 milyon yarda civarında) kalmış ve ihracat (5 milyon yarda kadar) sanayinin başlıca dayanağı olmuştur. 1985'te değer olarak ihracat % 24 artmış ve dış satışlar 310 milyon \$'a ulaşmıştır.

Tayland şu anda bölgenin en büyük ihracatçısıdır ve ihracatı büyük ölçüde artmıştır. 1986'nın ilk yarısında 644 milyon \$'a çıkmış ve 1985'in aynı dönemine oranla % 23 daha fazla olmuştur. Son zamanlarda yapılan bir UNIDO (Birleşmiş Milletler Sınai Kalkınma Teşkilatı) araştırmasına göre, gelecek on yıl içinde üretimin % 85 artırılacağı tahmin edilmektedir. Kota kısıtlamaları şimdiki kadar ihracata önemli bir engel oluşturmamıştır; fakat özellikle ABD başta olmak üzere, gelecekte bir takım sorunlar olabileceğini tahmin ederek Japonya ve Orta Doğu'da yeni

pazarlar oluşturulmaya çalışılmaktadır.

Filipinler'de sanayi, % 50'nin altında olan kapasite kullanım oranı ve zamanı çoktan geçmiş makineler ile ciddi sorunlar içindedir. Fakat Dünya Bankası'nın yardımı ile sanayi modernleşmekte ve eğer, özellikle Hong Kong'tandış yatırım sağlanabilirse, güçlü bir yeniden canlanma olabilecektir.

#### 3.6. Güney Asyalı Üretici Ülkelere Bir Miktar Öncelik Tanımakta

Güney Asya'nın düşük gelirli ülkeleri için, ihracatlarının kısıtlanması, alternatifleri çok sınırlı ve gelir düzeyleri de zaten çok düşük olduğundan, özellikle çok zalim bir darbe olmaktadır.

Ancak bir MFA ifadesinde Bengladeş'in özel bir durum olduğu ve eğer mümkün olursa bu ülkeye kota ayırılmasının uygun olacağı belirtilmektedir. Bengladeş'in yılda 3 milyon \$ (1980'nin ortalarında 1981'in ortalarına)'dan 116 milyon \$ (1984 ortalarından 1985 ortalarına)'büyük bir giysi ihracatı olmuş ve 150.000 yeni iş imkanı yaratılmıştır. Fakat bu artış, ABD ve AET'de kota ile karşılanmıştır. ABD kotasını yumuşatarak 1.3 milyon düzineden 4.2 milyon düzineye çıkarmıştır. AET de yeni kotalar koyma peşinde değildir (Daha önceki 2 milyonluk kota dolmamıştı). Ancak giysi sanayinin, Bengladeş'in geniş ölçüde el dokuması kumaşa dayanan tekstil sanayi ile çok az ilişkisi vardır. Bundan sonraki beş yıllık kalkınma planı, 1985'te 770 milyon metre kumaştan 1990'da modernleştirilmiş iplik üreten kesim tarafından sağlanacak ve % 62'si el tezgahlarından gelecek olan 1.215 milyon metrelik kumaşa geçilmek gibi hırslı bir hedefi öngörmektedir.

Srilanka da hemen hemen Bengladeş gibi görülmektedir. Fakat bu ülke başlıca pazarlarında kota tuzağına biraz erkence yakalanmıştır. AET yeni iki yanlı sözleşme çerçevesinde artış hızlarını serbest bırakmıştır. Fakat asıl pazar olan ABD, şimdiki kadar Srilanka'ya daha liberal davranma işareti göstermemiştir.